

*Нонік Л.Ю.,
здобувач освітньо-наукового ступеня доктор філософії
зі спеціальності 101 «Екологія»
асистент кафедри екології та природоохоронних технологій,
Державний університет «Житомирська політехніка»*

СУЧАСНА СИСТЕМА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ, ЯК ПОКАЗНИК ЕКОЛОГІЧНО-ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Загально визнаним є розуміння збалансованого розвитку як гармонійного поєднання економічних, соціальних та екологічних складових розвитку. Лише досягнення збалансованості між ними забезпечить можливість перейти до такого суспільного розвитку, який не виснажуватиме природні та людські ресурси, а тому матиме можливість тривати досить довго. Концепція збалансованого розвитку стала відповіддю на виклик часу. Вона є альтернативою панівній моделі сучасного розвитку, що ґрунтується на розгляді природи лише як джерела сировини для виробництва різних товарів.

Забезпечення збалансованого розвитку – це не технічна проблема, для розв'язання якої необхідні нові технічні засоби чи технології. Це проблема зміни суспільних відносин і формування такого суспільства, яке не руйнуватиме середовище свого існування. Збалансований розвиток – це також не суто наукова проблема. Перехід до такої моделі розвитку має й етичний зміст, це переорієнтування у ціннісних поглядах багатьох людей. Як будь-який суспільний ідеал, концепція збалансованого розвитку є дороговказом для створення суспільства, яке буде розвиватись у гармонії з природою. Головними принципами збалансованого розвитку є: поєднання збереження природи і розвитку суспільства; задоволення основних потреб людини; досягнення рівності та соціальної справедливості; забезпечення соціального самовизначення та культурного різноманіття; підтримання цілісності екосистем. Концепція збалансованого розвитку передбачає реалізацію цілісної системи принципів діяльності. При цьому системоутворюючим є принцип цілісності.

Екологічний стан в Україні характеризується як кризовий із значним антропогенним навантаженням на природу. Це навантаження у кілька разів перевищує відповідні показники розвинутих країн світу. Екологічна криза стримує суспільний розвиток, поліпшення якості життя. Подолання її потребує не тільки усвідомлення населенням екологічних загроз, але й озброєння знаннями щодо методів, технологій запобігання і подолання екологічних криз; інформацією щодо закономірностей розвитку негативних природних явищ: повеней, підтоплень, деградації ґрунтів, виснаження родовищ корисних копалин тощо.

Сучасна екологічна освіта – це безперервний комплексний процес формування екологічного світогляду, екологічної свідомості та культури всіх верств населення, соціальних груп і суспільства в цілому. Це послідовне освоєння системи знань про закони функціонування, життєдіяльності всього живого, екологічних систем і роль людини у збереженні природного середовища; процес екологічного виховання і навчання, освоєння професійних знань, умінь, необхідних для природоохоронної діяльності.

Екологічна освіта поєднує такі компоненти, як екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика та екологічна культура. Стратегічним завданням екологічної освіти є розроблення наукових засад екологічної освіти, поетапне її реформування з урахуванням позитивних національних і світових традицій взаємовідносин з природою, з урахуванням положень Стратегії освіти в інтересах сталого розвитку; виховання поколінь з новим рівнем екологічної культури.

В розвитку сучасного суспільства екологічна культура, висвітлює ідею природоцентризму, бо використання навколишнього середовища людиною відбувається на основі пізнання й врахування дії природних законів розвитку біосфери та найближчих і віддалених наслідків зміни природи під впливом антропогенної діяльності, коли реалізується стратегія гармонійних відносин з природою, охороняється, зберігається й відтворюється навколишнє середовище для майбутніх поколінь.

В умовах сучасної екологічної кризи екологічна культура набуває особливого значення, виконуючи функцію самозбереження суспільства. Це – комплексна соціальна проблема, розв'язання якої повинне здійснюватися з залученням не тільки освітніх, але й політико-правових та фінансових чинників. Екологічна культура визначається загальнокультурною спадщиною держави, станом інформаційних ресурсів, ефективністю екологічної політики та залежить від обсягів екологічних інвестицій, спрямованих на поліпшення екологічного стану довкілля. Рівень екологічної культури значною мірою зумовлює стан екологічної безпеки суспільства.

Для екологічно-збалансованого розвитку суспільства, соціум має оволодіти екологічним вченням, екологічною культурою поведінки для збереження середовища свого існування, а екологічна освіта має озброїти людину знаннями про закони, правила безпечного співіснування з природним середовищем, збереження природних якостей водних, лісових, степових ландшафтів, екологічних систем. Тому, саме екологічна освіта формує екологічно свідомого та відповідального за збереження довкілля громадянина суспільства.